

ROZHOVOR O ROMÁNU TŘI ŘEKY

Karel Nový: Co bys chtěl říci o své nové knize čtenářům Družstevní práce?

Že je to vypravování příhod, které se počínají kolem let devadesátých a končí se roku 1918. Jsou to příběhy selského studenta a jeho přátel.

Je to tedy válečný román?

Zčásti; ale myslím, že nebude zařaděn do podobné skupiny. V mé práci není válka ústředním motivem.

Proč ses tedy rozhodl zmiňovat se o válce?

Domnívám se, že každého z nás poznamenala. Vedle toho sloužily válečné skutečnosti určitým záměrům vypravovatelským. Chtěl jsem sledovat člověka, z něhož život stršásá mátožnou nejistotou mladosti. Hledal jsem situaci, za které by student mohl projít školou světa, bolesti a tvrdé práce. Hledal jsem příběh, za něhož by Jan Kostka (ústřední postava románu) mohl s určitou pravděpodobností měnit prostředí. Záleželo mi na tom, abych dostal českého studenta do ruské vesnice.

Příběh se tedy odehrává střídavě v Rusku a v Čechách?

Ano. Odehrává se u tří řek: české, sibiřské a černomořské. Odtud jeho název.

Tři řeky. To zní poněkud pohádkově.

Chtěl bych se po výrazové stránce přiblížit k tomuto nádhernému literárnímu druhu.

Je tedy kniha psána jazykem pohádek?

Ne, je psána současnou spisovnou řečí na jazykovém pozadí pohádek.

Rozumím. Jde o nový pokus.

V literatuře jde vždy o pokusy. Neznám autora, který by se jich mohl beztrestně zříci.

Vraťme se k příběhu. Co dělá student Kostka v Rusku?

Je v zajetí, pracuje na poli, je dvakrát zamilován, plaví se po řece a zažije revoluci. Nakonec z něho vyleze sedlačisko a v mnohém ohledu se pak podobá svému otci.

Determinismus? Dědičnost?

Ano. Když se však Jan Kostka naučí užívat svobodné vůle, je v poloze, kdy by podobné hodnoty měly znít jako tradice, která není na překážku věcem novým a účastní se nové tvorby.

A co dělají v Čechách Kostkovi přátelé?

Vypravování sleduje především Janova otce a chirurga, s jehož ženou se Jan v jinošském věku zapletl. Starý Kostka, který po celý život spoléhal jenom na svou pěst, je událostmi přinucen, aby uvěřil na společenství národní a na společenství dělnické. Vposled přijímá Kostka syna, jemuž dlouho nemohl přijít na jméno. Podvedený chirurg pak účtuje se svou ženou po způsobu klidných filosofů, ale trápí ji a to je kaz na jeho povaze.

Aha, známé sklony tě nutí kreslit dvojznačné karaktery. Lidé jsou u tebe dobří a zlí zároveň.

Člověk dělá co může, aby se přiblížil aspoň literární pravděpodobnosti.

Pročpak *literární* pravděpodobnosti? Nedalo by se to slovíčko vypustit?

V románech mají být všechny pravdy a všechna fakta uskutečněna jako hodnoty literární, jinak je z románu falešná mazanice, i kdyby jej psala sama pravda.

Nechme teorie a vraťme se k *Třem řekám*. Je to kniha psychologická?

Ne, snažil jsem se zdůraznit lidské skutky.

Čtenáři budou chtít vědět, do jaké míry znáš Rusko?

Z vlastní zkušenosti jen povrchně, ale pochytil jsem něco z četby a z vypravování svého přítele učitele Haupta, který Rusko zná.

Opírají se tyto ruské příběhy o skutečnou událost?

Ne, jsou vymyšleny, ale opírají se o Hauptovu zkušenost. Bez ní bych svou knížku nenapsal.

Chceš ještě něco říci?

Ne, leda že bych si přál, aby to dobře dopadlo.

Jako bys nevěděl, cos napsal!

Dohromady ne. Nedovedu oddělit práci od představ. Záměr, toť se ví, se mi zdá dobrým, ale nemohu v žádném ohledu spoléhat, že jsem věc správně udělal. Mám svého rukopisu, který se má co nevidět stát románem, plné zuby a současně si na něm trochu — docela maličko, ale přece jen — zakládám.